

ข

ก

ค

TYPHOON

Isan Phonetic Dictionary

พจนานุกรมคำอ่าน
ภาษาอีสาน

ฟ

อ

อ

Isan Phonetic Transcription Guidelines

แนวทางการถอดเสียงภาษาอีสาน

adisai@scb10x.com, supakitb@kku.ac.th

March 2025

วัตถุประสงค์.....	1
ที่มา.....	1
เสียงและโครงสร้างพยางค์ในภาษา.....	1
โครงสร้างพยางค์ในภาษาอีสาน.....	2
คลังหน่วยเสียงในภาษาอีสาน (Phoneme Inventory).....	2
หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (onsets).....	2
หน่วยเสียงสระ (vowels).....	3
หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (codas).....	4
หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (tones).....	5
ข้อบังคับทางสัทสัมผัส (Phonotactic Rules).....	5
วิธีการถอดเสียงคำต่างๆ.....	6
กรณีทั่วไป.....	6
คำไทย คำอีสาน และคำที่มีเสียงตัวสะกดตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้าย.....	6
คำที่มีเสียงตัวสะกดไม่ตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้าย.....	8
กรณีที่มีเสียงแปร.....	10
กรณีที่เป็นคำพ้องรูป.....	10

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการถอดเสียงอ่านแบบภาษาอีสาน ทั้งคำถิ่นอีสาน คำไทย และคำยืม

ที่มา

เนื่องจากการถอดเสียงอ่านในปัจจุบันเพื่อการประมวลผลภาษาด้วยคอมพิวเตอร์มีแต่ชุดข้อมูลภาษาไทยกลางเท่านั้น การสร้างชุดข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีทางภาษาอีสานต่อไป

เสียงและโครงสร้างพยางค์ในภาษา

ภาษาทุกภาษาในโลกจะเรียกการเปล่งเสียงแต่ละครั้งว่า พยางค์ โดยในแต่ละพยางค์จะต้องมีเสียงสระ (vowel) เป็นแกน (nucleus) ของพยางค์ โครงสร้างพยางค์ในแต่ละภาษามีกฎเกณฑ์ที่ต่างกันไป เช่นในภาษาไทยทุกพยางค์จะต้องมีเสียงพยัญชนะต้นเสมอ โดยต้องมีอย่างน้อย 1 หน่วย แต่ไม่เกิน 2 หน่วย สำหรับภาษาอังกฤษพยัญชนะต้นเป็นสิ่งที่ต้องมีหรือไม่มีก็ได้ หากมีจะมีมากที่สุด 3 หน่วย เป็นต้น (เช่น ในคำว่า strong)

หน่วยที่เล็กที่สุดในพยางค์เรียกว่า หน่วยเสียง (phoneme) โดยจะแบ่งประเภทตามตำแหน่งดังนี้

- ตำแหน่งหน้าแกนของพยางค์ เรียกว่า พยัญชนะต้น (initial consonant / onset)
 - หากเป็นพยัญชนะเดี่ยว ใช้ตัวย่อ C
 - หากเป็นพยัญชนะควบ (consonant cluster) 2 หน่วย ใช้ตัวย่อ CC

- หรือใช้จำนวนตัว C ตามจำนวนหน่วยที่ปรากฏ
- แกนของพยางค์ เรียกว่า สระ (vowel) ใช้ตัวย่อ V
 - หากเป็นสระเดี่ยว (monophthong) ใช้ตัวย่อ V
 - หากเป็นสระประสมสองส่วน (diphthong) ใช้ตัวย่อ VV
 - หากเป็นสระประสมสามส่วน (triphthong) ใช้ตัวย่อ VVV
 - หรือใช้จำนวนตัว V ตามจำนวนหน่วยที่ปรากฏ
- พยัญชนะท้าย (final consonant) หรือ ตัวสะกด (coda)
 - หากเป็นพยัญชนะเดี่ยว ใช้ตัวย่อ C
 - หากเป็นพยัญชนะควบ (consonant cluster) 2 หน่วย ใช้ตัวย่อ CC
 - หรือใช้จำนวนตัว C ตามจำนวนหน่วยที่ปรากฏ

สำหรับภาษาที่มีวรรณยุกต์ (tone) กำหนดให้วรรณยุกต์เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างพยางค์ด้วย ใช้ตัวย่อ T

ตัวอย่างโครงสร้างพยางค์ของคำต่างๆ

บ้าน	CVCT	ประกอบด้วย	บ + อา + น + เสียงโท
อด	CVCT	ประกอบด้วย	อ + โอะ + ด + เสียงเอก
เปลี้ย	CCVVT	ประกอบด้วย	พ + ล + เอีย + เสียงสามัญ

โครงสร้างพยางค์ในภาษาอีสาน

ภาษาอีสานมีโครงสร้างพยางค์เหมือนภาษาไทย สามารถเขียนโครงสร้างได้ดังนี้ C(C)V(V)(C)T

- ต้องมีพยัญชนะต้นอย่างน้อย 1 หน่วยเสียงแต่ไม่เกิน 2 หน่วยเสียง
- ต้องมีสระเดี่ยวหรือสระประสม
- มีหรือไม่มีพยัญชนะท้ายก็ได้
- ต้องมีวรรณยุกต์กำกับเสมอ

โดยจุดที่แตกต่างกับภาษาไทยคือ **คลังหน่วยเสียง** ที่ไม่เหมือนกัน

คลังหน่วยเสียงในภาษาอีสาน (Phoneme Inventory)

หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (onsets)

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ไม่มีหน่วยเสียง /ร/ แต่มีหน่วยเสียง /ญ/

หน่วยเสียง	สัทอักษร	ตัวอย่างคำ	หมายเหตุ
ป	p	ป่า, เป็ด	
พ/ผ	p ^h	ผ่า, พิ (อ้วน)	
บ	b	บัง, เบ็ด	
ด	t	ต่อ, ดับ	
ท/ถ	t ^h	ถอย, ทอด	

ด	d	ดอง, ดาก (กัน)	
จ	tɕ	จาน, จืด	
ช/ฉ	tɕʰ	โชคชัย	ใช้กับคำยืมหรือ ชื่อเฉพาะ
ก	k	ก้อย, กอบ	
ข/ค	kʰ	ขึ้น, คั้น	
อ	ʔ	อบ, อาบ	
ม	m	หมา, มีด	
น	n	นอน, นอก	
ญ	ɲ	ย่าง (เดิน), ญ้อน (เพราะ), หญิง	ไม่มีในภาษาไทย กลาง
ง	ŋ	หงอก, งาม	
ฟ/ฝ	f	ฝืด, ฟาง	
ซ/ส	s	เชื้อ, เสียด	
ฮ/ห	h	เฮา	
ล	l	หลาม, ลอง, รวย	
ว	w	หวาย, วาง	
ย	j	ยา, เย็น, ญาติ	

หน่วยเสียงพยัญชนะควบ ไม่มีการควบกับหน่วยเสียง /ร/ และ /ล/ แต่จำกัดให้ใช้ /ว/ คำไทยแท้บางคำเท่านั้น

หน่วยเสียง	สัทอักษร	ตัวอย่างคำ (ตาม spelling standard)	หมายเหตุ
คว/ขว	kʰw	คว้าง, ขวิด	จำกัดให้ใช้กับคำ ไทยแท้บางคำ เท่านั้น

หน่วยเสียงสระ (vowels)

เหมือนภาษาไทยกลาง

หน่วยเสียง	สัทอักษร	ตัวอย่างคำ	หมายเหตุ
อี	i	ยิง	
อี	i:	ปิ่น	
เอะ	e	เต็ง (ทับ)	

เอ	e:	เหมบ (หมอบ)	
แอะ	ɛ	แข็ง	
แอ	ɛ:	แฮมบ (แบน)	
อะ	a	นั่ง	
อา	a:	ยาม (เวลา)	
เอาะ	ɔ	ห้วง (หลอ)	
ออ	ɔ:	คอง (รอ)	
โอะ	o	่อง (หยิ่ง)	
โอ	o:	โตน (กระโดดลง)	
อุ	u	ยุ่ง	
อุ	u:	สูบ	
อี	ɯ	มีน (ดีดด้าน)	
อี้อ	ɯ:	มีน (ลืมตา)	
เออะ	ɤ	เล็ก (ล็ก)	
เออ	ɤ:	เห้ม (หาม)	
เอี้ย	i a	เปี้ยก	
เอือ	ɯ a	เดือน, เทือ (ครั้ง)	
อ้าว	u a	สวณ	

หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (codas)

หน่วยเสียง	สัทอักษร	ตัวอย่างคำ	หมายเหตุ
บ	p̚	ดาบ (ปะ)	
ด	t̚	อัด (ปิด)	
ก	k̚	เผือก	
?	?	เตะ	ใช้กับพยางค์สระเสียงสั้นที่ไม่ มีเสียงตัวสะกด
ม	m	ความ	
น	n	หมาน (มีโชค)	
ง	ŋ	เมือง	
ว	w	แหว (พิน)	

ย	j	คาย (ระคาย, คั่น)	
---	---	-------------------	--

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (tones)

ภาษาอีสานเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง แต่อิทธิพลของภาษาไทยกลาง จึงต้องเพิ่มหน่วยเสียงตรีเข้าไปเป็นหน่วยเสียงภาษาต่างถิ่น โดยกำหนดสัทอักษรดังนี้

หน่วยเสียง	สัทอักษร	ตัวอย่างคำ	หมายเหตุ
T1 วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น [24]	˧	ผี ฝา ถุง กัด ตก จบ	
T2 วรรณยุกต์ต่ำ-ตก [21]	˨˩	จาน กา ปลา ปู บิน แดง ดาว	
T3 วรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตก [352]	˧˥˩	มือ งู นา คาว พาน ฟัน	
T4 วรรณยุกต์สูง-ระดับ [44]	˥	ป่า ไก่ ต่อ สาย ง่าย ว่าง ท่า	
T5 วรรณยุกต์ต่ำ-ระดับ [22]	˧˥	ข้าว ห้า หน้า ขาด หาบ หมาก	
T6 วรรณยุกต์กลาง-ตก [31]	˧˩	ป่า บ้าน ม้างาบ มืด เขือก	
ตรี	1	อ้าย โอ้าย ปืด	ใช้กับคำยืมหรือคำเลียนเสียงธรรมชาติ (ซึ่งเทียบเท่าเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาไทยกลาง)

ข้อบังคับทางสัทสัมพันธ์ (Phonotactic Rules)

- กำหนดให้ไม่มีเสียง ร ให้ถอดเสียงหน่วยเสียงดังกล่าวเป็น ฮ หรือ ล
- กำหนดรายการเสียงพยัญชนะควบกล้ำต่อไปนี้เท่านั้น
 - ไม่มีเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ร และ ล เช่น
 - ปราบ ถอดเสียงได้เป็น ป อาบ T5
 - คลาย ถอดเสียงได้เป็น คาย T3
 - ไม่มีเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ว ให้ถอดเสียงเป็นสระ อัว หรือตัดเสียง ว ออก เช่น
 - ความ ถอดเสียงได้เป็น ค อัว ม T3
 - ขวัญ ถอดเสียงได้เป็น ข อัว น T1
 - กว่า ถอดเสียงได้เป็น ก อัว T4
 - เกวียน ถอดเสียงได้เป็น ก เอียน T2

ยกเว้น คำควบกล้ำ ว บางคำที่ยืมเข้ามาจากภาษาไทยกลาง ให้คงเสียงควบไว้ เช่น คำว่า ขวิด เคว้ง คว้าง ให้คงเสียงควบไว้

- สระเสียงสั้นต้องมีตัวสะกดเสมอ และ

- หากไม่มีรูปตัวสะกด ให้ใช้? เป็นตัวสะกดในการถอดเสียง (ใช้แทนเครื่องหมาย glottal stop: ʔ) และกำหนดเสียงวรรณยุกต์ เช่น
 - เกาะ ถอดเสียงได้เป็น ก เอาะ? T1
 - พุ ถอดเสียงได้เป็น พ อุ? T4
- เป็นเสียงวรรณยุกต์ T1 กรณีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง หรืออักษรกลาง เช่น
 - ขบ ถอดเสียงได้เป็น ข โอะ บ T1
 - กบ ถอดเสียงได้เป็น ก โอะ บ T1
- เป็นเสียงวรรณยุกต์ T4 กรณีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น
 - มัก ถอดเสียงได้เป็น ม อะ ก T4
- กำหนดรายการเสียงพยัญชนะท้ายต่อไปนี้เท่านั้น
 - บ /p/ เช่น จับ (ปิด)
 - ด /t/ เช่น อัด (หายาก มีน้อย)
 - ก /k/ เช่น กก (ตัน)
 - อ /ʔ/ เช่น สะ (อุ สี่ กระทบ)
 - ม /m/ เช่น จุม (ปิด คำว่า ครอบ)
 - น /n/ เช่น ย้าน (กลัว)
 - ง /ŋ/ เช่น ย้อง (ยกย่อง)
 - ว /w/ เช่น อ้าว (ปลาชนิดหนึ่ง ปลาชีว้าว)
 - ย /j/ เช่น ยาย (แจก แบ่ง กระจาย เกลี่ย)

วิธีการถอดเสียงคำต่างๆ

กรณีทั่วไป

คำไทย คำอีสาน และคำที่มีเสียงตัวสะกดตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้าย

ในกรณีที่ เป็นคำไทยหรืออีสาน ให้ถอดเสียงตามการออกเสียงของผู้พูดภาษาอีสานส่วนใหญ่เมื่อออกเสียงแต่ละพยางค์โดดๆ เสียงที่ถอดออกมาต้องสอดคล้องกับคลังหน่วยเสียงภาษาอีสาน ต้องมีองค์ประกอบให้ครบโครงสร้างพยางค์ และไม่ขัดกับข้อบังคับทางสัทสัมพันธ์ของภาษา เช่น

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
กา	ก	อา		T2
เขี้ยะ	ข/ส	เอีย	?	T4
คราบ	ข/ค	อา	บ	T6
เปลี่ยน	ป	เอีย	น	T4
ดำ	ด	อะ	ม	T2
ใกล้	ก	อะ	ย	T6
เมา	ม	อะ	ว	T3
บุ	บ	อุ	?	T4
ไป	ป	อะ	ย	T4

การถอดเสียงวรรณยุกต์กรณีที่คำคำนั้นมีรูปวรรณยุกต์ตรี ให้ถอดเป็น 'ตรี' สำหรับรูปวรรณยุกต์จัตวา ให้ถอดเป็น 'T1' เช่น

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
โต๊ะ	ด	โอะ	?	ตรี
ตัว	ด	อัว		T1

ในกรณีที่คำนั้นมี 2 พยางค์ขึ้นไป ให้แยกพยางค์ แล้วจึงถอดเสียงของแต่ละพยางค์เมื่อออกเสียงพยางค์นั้นโดดๆ เช่น คำว่า 'ขอนแก่น' แบ่งพยางค์ได้เป็น 'ขอนแก่น' และ 'แก่น' ในขั้นตอนการถอดเสียง ให้เพิ่มคอลัมน์ พยัญชนะต้น พยัญชนะควบ สระ พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์ สำหรับทุกพยางค์ของคำนั้น เช่น

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
ขอนแก่น	ข/ค	อ	น	T1	ก	แ	น	T4
เคว้งคว้าง	ขว/คว	เอ	ง	T6	ขว/คว	อา	ง	T6

ข้อควรระวัง บางพยางค์/คำจะมีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างไปจากเมื่อออกเสียงคำคำนั้นรวดเดียวหรือในบริบทมากกว่าคำให้ถอดตามเสียงที่ออกเมื่อพยางค์นั้นอยู่เดี่ยวๆ เช่น

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	หมายเหตุ
ลี	ล/ช	อี	?	T1	✓ ตรงกับหลักการถอดความ
ลี	ล/ช	อี		T5	✗ ไม่ตรงกับหลักการถอดความ เนื่องจากเป็นการออกเสียงที่เกิดการแปรเสียงวรรณยุกต์เมื่อออกเสียงร่วมกับคำอื่นแล้ว

คำศัพท์	พยางค์ที่ 1				พยางค์ที่ 2				พยางค์ที่ 3				หมายเหตุ
	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	
ศาสนา	ส/ช	อา	ด	T5	ส/ช	อะ	?	T1	น	า		T1	✓ ตรงกับหลักการถอดความ
ศาสนา	ส/ช	อา	ด	T5	ส/ช	อะ		T5	น	า		T1	✗ ไม่ตรงกับหลักการถอดความ เนื่องจากเป็นการออกเสียงที่เกิดการแปรเสียงวรรณยุกต์เมื่อออกเสียงร่วมกับคำอื่นแล้ว

คำที่มีเสียงตัวสะกดไม่ตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้าย

ในกรณีที่เป็นคำที่มีเสียงตัวสะกดไม่ตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้าย เช่น สะกดลงท้ายด้วยตัว 'ล' แต่ในคลังเสียงพยัญชนะท้ายไม่มีเสียง /ล/ ให้ถอดเสียงดังนี้

- หากลงท้ายด้วย 'ล' ให้ถอดเสียงเป็น /น/ /ว/ หรือ ไม่ออกเสียง เลือกเสียงตัวสะกดที่พบบ่อยที่สุด ในหมู่ผู้พูดภาษาอีสาน เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
(เด็ด)ดอล	ด	ออล		T2
เบลล์	บ	เอ	ว	T2
บอล	บ	ออล	น	T2

- หากลงท้ายด้วย 'ส' หรือ 'ซ' ให้ถอดเสียงเป็น /ด/ เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
เฟซ	ฟ/ฝ	เอ	ด	T4
ซอส	ซ/ส	ออล	ด	T4

- หากลงท้ายด้วย 'จ' ให้ถอดเสียงเป็น /ด/ เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
เบจ	บ	เอ	ด	T5
เพจ	พ	เอ	ด	T5

- หากลงท้ายด้วย 'ฟ' ให้ถอดเสียงเป็น /บ/ เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
เซฟ	ซ/จ	เอ	บ	T4
คราฟต์	ซ/ค	อา	บ	T4

- หากลงท้ายด้วย 'ช' ให้ถอดเสียงเป็น /ด/ เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
มาร์ช	ม	อา	ด	T4

(เปาวีน)วอช	ว	ออ	ด	T4
-------------	---	----	---	----

- หากคำนั้นมีตัวสะกดที่**ใสไม่ทันขนาด** ไม่ต้องถอดเสียงตัวนั้น เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
ไซซ์	ช/ส	อะ	ย	T6
ไลก์	ล	อะ	ย	T6

ในกรณีที่เป็นการยืมภาษาต่างประเทศและมีพยัญชนะควบที่ไม่ใช่เสียงพยัญชนะควบกับเสียง /ร/ และ /ล/ และเสียงควบ /กว/ /ขว/ และ /คว/ ให้ถอดเสียงดังนี้

- หากเป็นเสียงควบกล้ำ /อ/ + /เสียงพยัญชนะ/ ให้ถอดเป็นเสียง /อ/ อย่างเดียว เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
(จางมาน)อวี	อ	อี		T6

- หากเป็นเสียงควบกล้ำที่**ไม่ใช่** /อ/ + /เสียงพยัญชนะ/ ให้ถอดเป็นเสียง ‘พยัญชนะตัวแรก’ + ‘-ะ’ และ ‘พยัญชนะตัวที่สอง’ + ‘เสียงสระของคำ/พยางค์นั้น’ เช่น เสียงควบ /สว/ และ /สย/

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
สวี(คน)	ช/ส	อะ	?	T5	ว	อี		T1
(ซุ)ฮยอก	ฮ/ห	อะ	?	T4	ย	ออ	ก	T4

ในกรณีที่คำคำนั้นไม่ได้ทับศัพท์เป็นภาษาไทยไว้แต่คงเป็นภาษาต้นทาง เช่น ‘gay’, ‘Powerpuff’ ให้ถอดเสียงตามการออกเสียงในภาษาอีสานและหลักการถอดเสียงคำที่มีเสียงตัวสะกดไม่ตรงตามเสียงในคลังเสียงพยัญชนะท้ายที่อธิบายไป เช่น

คำศัพท์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
gay	ก	เอ		T2				
sex	ช/ส	เอะ	ก	T4				
Power	พ	อา	ว	T3	ว	เออ		T6

กรณีที่มีเสียงแปร

ในกรณีที่มีคำนั้นมีเสียงแปร คือคำเดียวแต่สามารถออกเสียงได้หลายแบบโดยไม่เปลี่ยนความหมาย เช่น คำว่า 'รัก' สามารถออกเสียงได้ว่า 'ฮัก' หรือ 'ลัก' ให้พิจารณาเลือกเสียงแปรหลักหากเสียงแปรนั้นเป็นเสียงที่ผู้พูดภาษาอีสานส่วนใหญ่พูด และเลือกเสียงแปรอื่น ๆ เป็นเสียงแปรรอง รูปแบบของเสียงแปรต่าง ๆ เช่น

• เสียงแปรพยัญชนะ

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	เสียงแปรหลัก	เสียงแปรรอง
รัก	ฮ	อะ	ก	T4	✓	
รัก	ล	อะ	ก	T4		✓

• เสียงแปรสระ

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	เสียงแปรหลัก	เสียงแปรรอง
เสือ	ส	เอื้อ		T1	✓	
เสือ	ส	เอี้ย		T1		✓

• เสียงแปรวรรณยุกต์

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	เสียงแปรหลัก	เสียงแปรรอง
ฟอ	พ	ออ		T4	✓	
ฟอ	พ	ออ		T6		✓

กรณีที่เป็นคำพ้องรูป

ในกรณีที่เป็นคำพ้องรูป คือคำที่มีรูปเขียนเหมือนกัน แต่ออกเสียงต่างกันและการใช้งานและ/หรือความหมายแตกต่างกัน ให้ถอดความตามการออกเสียงและให้บริบทการใช้งานเป็นประโยคหรือวลีของคำนั้น เช่น

คำ/พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	พยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์	บริบทคำพ้องรูป
ย่าง	ย	อา	ง	T6	วิธีทำอาหารแบบหนึ่ง เช่น ไก่ย่าง
ย่าง	ญ	อา	ง	T4	ย่างเดิน
รำ	ฮ	อะ	ม	T3	ผงเยื่อหรือละอองเมล็ดข้าวสาร เช่น รำข้าว

ร่ำ	ล	อะ	ม	T3	การแสดงที่มีการ เคลื่อนไหว ร่างกาย เช่น รำ ไทย
-----	---	----	---	----	---